

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ВІДПОВІДНОСТІ ДО СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ РИНКУ І ЗМІН ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

© 2014 МЕШКОВ А. В., МЕНТЕЛЬ О. Ю.

УДК 330:332

Мешков А. В., Ментель О. Ю.

Удосконалення інструментів оцінки інвестиційної привабливості підприємства у відповідності до сучасних проблем ринку і змін чинного законодавства

Метою статті є адаптація методики оцінки рівня інвестиційної привабливості у зв'язку зі змінами у нормативних актах, що регулюють порядок складання форм фінансової звітності підприємств, та удосконалення цієї оцінки у зв'язку зі зростанням ролі інтелектуального капіталу у виробничих процесах. У статті узгоджено процедури оцінки інвестиційної привабливості підприємств в Україні до і після зміни Національних стандартів бухгалтерського обліку у 2013 році. На основі врахування сучасних потреб інвесторів виокремлено нові групи показників, що відбивають рівень інвестиційної привабливості підприємства. Доопрацьовано показники, що характеризують кадровий потенціал і ефективність використання інтелектуального капіталу на підприємстві, комплексне використання яких дозволить підвищити якість і інформативність отриманих результатів процедури визначення рівня привабливості суб'єктів господарювання.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, людський капітал, організаційний капітал, споживчий капітал

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 14.

Мешков Андрій Віталійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра економіки підприємства, Донецький національний технічний університет (вул. Артема, 58, Донецьк, 83001, Україна)

Email: andrew_mesh@rambler.ru

Ментель Олександра Юріївна – аспірант, кафедра економіки підприємства, Донецький національний технічний університет (вул. Артема, 58, Донецьк, 83001, Україна)

Email: mentel_a@ukr.net

УДК 330:332

UDC 330:332

Мешков А. В., Ментель А. Ю. Совершенствование инструментов оценки инвестиционной привлекательности предприятия в соответствии с современными проблемами рынка и изменениями действующего законодательства

Целью статьи является адаптация методики оценки инвестиционной привлекательности в связи с изменениями в нормативных актах, регулирующих порядок составления форм финансовой отчетности предприятий, и усовершенствование этой оценки в связи с возрастанием роли интеллектуального капитала в производственных процессах. В статье осуществлено согласование процедуры оценки инвестиционной привлекательности предприятий в Украине до и после изменения Национальных стандартов бухгалтерского учета в 2013 году. На основе учета современных потребностей инвесторов выделены новые группы показателей, отражающие уровень инвестиционной привлекательности предприятия. Доработаны показатели, характеризующие кадровый потенциал и эффективность использования интеллектуального капитала на предприятии, комплексное использование которых позволит повысить качество и информативность полученных результатов процедуры определения уровня привлекательности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, человеческий капитал, организационный капитал, потребительский капитал

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Формул.:** 1. **Библ.:** 14.

Мешков Андрей Витальевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра экономики предприятия, Донецкий национальный технический университет (ул. Артема, 58, Донецк, 83001, Украина)

Email: andrew_mesh@rambler.ru

Ментель Аляксандра Юрьевна – аспирант, кафедра экономики предприятия, Донецкий национальный технический университет (ул. Артема, 58, Донецк, 83001, Украина)

Email: mentel_a@ukr.net

Mieshkov A. V., Mentel O. Yu. Improving Assessment Tools of Investment Attractiveness of the Company in Accordance with Modern Market Challenges and Changes of the Applicable Law

The aim of the article is to adapt the methodology of investment attractiveness evaluation due to changes in laws and regulations governing the preparation of the financial reporting forms, and improvement of the evaluation in connection with the increasing role of intellectual capital in the production process. The coordination of procedures for assessing the investment attractiveness of enterprises in Ukraine before and after the change in national accounting standards in 2013 is made. By taking into account the current needs of investors, there are allocated new groups of indicators that reflect the level of investment attractiveness of the company. There are refined indicators characterizing human capacity and the efficiency of the intellectual capital of the company, the integrated use of which will improve the quality and informativeness of the results for determining the attractiveness of business entities.

Key words: investment attractiveness, human capital, organizational capital, customer capital

Pic.: 2. **Tabl.:** 4. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 14.

Mieshkov Andrii V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Business Economy, Donetsk national technical university (vul. Artema, 58, Donetsk, 83001, Ukraine)

Email: andrew_mesh@rambler.ru

Mentel Oleksandra Yu. – Postgraduate Student, Department of Business Economy, Donetsk national technical university (vul. Artema, 58, Donetsk, 83001, Ukraine)

Email: mentel_a@ukr.net

Вступ. У сучасних фінансово-економічних умовах ефективна інвестиційна діяльність підприємства є запорукою його прибутковості та перспективного розвитку.

Висока конкуренція серед реципієнтів інвестицій, з одного боку, та обмеженість інвестиційних ресурсів, з іншого, обумовлюють необхідність підготовки та проведення

грунтовного фінансово-економічного дослідження перед прийняттям рішення щодо вибору об'єкта інвестування та здійснення капіталовкладень. Загальновідомо, що класичний інвестиційний процес складається з трьох стадій: доінвестиційної, інвестиційної та ліквідаційної. Всі складові інвестиційного процесу є вкрай важливими, але на першому етапі закладається основа успішної реалізації наступних фаз інвестиційного проекту. Саме доінвестиційна стадія інвестиційного процесу обов'язково включає проведення комплексного дослідження зовнішніх та внутрішніх умов функціонування підприємства, маркетингові дослідження, фінансово-економічні розрахунки, в тому числі й оцінку рівня інвестиційної привабливості підприємства-реципієнта. Потенційному інвестору, в першу чергу, необхідно здійснити визначення факторів, які впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства, та організувати виявлення резервів для нарощування інвестиційної привабливості підприємства в майбутньому. Наявність високої конкуренції на ринку інвестицій спричиняє постійний розвиток та удосконалення інвестиційної привабливості підприємств, що прагнуть до отримання додаткового капіталу. В той же час, зовнішнє середовище постійно змінюється – удосконалюється законодавство і нормативна база, що спричиняє постійну динамічність підходів до управління інвестиційними процесами. Зазначені вище аспекти підтверджують сучасну актуальність досліджень, пов'язаних з удосконаленням інструментів оцінки і підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіка оцінки інвестиційної привабливості підприємства в останні роки досліджується в працях багатьох вчених. Особливу цікавість викликають, зокрема, праці О. С. Тхора та В. В. Гуревича [1], в яких досліджуються основні вітчизняні та зарубіжні підходи до процедури оцінки інвестиційної привабливості, урахування впливу інвестиційних ризиків, врахування особливостей інвестиційного клімату. Кац О. А. [2] розглядає інструменти розвитку інвестиційної привабливості підприємства, виокремлюючи для кожної групи інструментів фокус-групу та оцінюючи відповідний вплив кожного інструменту на фокус-групу. За авторською думкою, найвпливовішим інструментом формування інвестиційної привабливості підприємства є управління взаємостосунками з клієнтами та PR. І. М. Кобушко [3] досліджує прогресивні інструменти порівняльного аналізу інвестиційної привабливості інвестиційних інструментів, пропонує науково-методичний підхід до визначення кількісної характеристики рівня привабливості інвестиційних інструментів, з урахуванням специфіки акціонерної форми власності. О. Р. Васильченко та А. С. Толстих [4] аналізують основні аспекти формування позитивного іміджу старопромислових регіонів задля підвищення їх інвестиційної привабливості. А. Волощенко та Ю. Воротнікова [5] розглядають державне регулювання інвестиційної привабливості ринку цінних паперів підприємств з визначенням певних заходів для її підвищення.

Мета статті. Як ми бачимо, багатогранність проблеми оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства була предметом дослідження багатьох авторів, в той же час, постійна недостатність коштів і динамічність вітчизняного законодавства призводять до безперервної

потреби в оновленні і переосмисленні використовуваних підходів. У поточному періоді до існуючих проблем управління інвестиційними процесами додалися два нових фактори. По-перше, оскільки ринок капіталовкладень вимагає врахування все більшого обсягу чинників впливу на інвестиційні процеси, на даний час до класичних фінансово-економічних показників інвестиційної привабливості додається необхідність вимірювання інтелектуального капіталу підприємства. По-друге, зміни, що сталися у формах фінансової звітності в Україні у 2013 році, призвели до необхідності адаптації використовуваних інструментів, перегляду підходів до трактовки деяких показників. Тому метою даної статті є адаптація методики оцінки рівня інвестиційної привабливості у зв'язку зі змінами у нормативних актах, що регулюють порядок складання форм фінансової звітності підприємств, та удосконалення цієї оцінки у зв'язку зі зростанням ролі інтелектуального капіталу у виробничих процесах.

Результати дослідження. Традиційно під інвестиційною привабливістю як економічною категорією розуміють комплексну характеристику, яка відображає рівень фінансово-економічної діяльності підприємства, а саме: рентабельності, ділової активності, ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності та потенціалу цінних паперів. Користуючись підсумками здійснюваного аналізу, інвестор робить висновок про доцільність або недоцільність інвестування, оскільки його метою є гарантоване отримання прибутків від капіталовкладення в майбутньому. Для здійснення процедури оцінки інвестиційної привабливості існує багато різноманітних методів, наприклад такі класичні інструменти як метод суми коефіцієнтів, метод комплексної оцінки, метод суми місць. Вхідна інформація для розрахунку узагальнюючих показників за даними підходами міститься у формах фінансової звітності «Форма 1 «Баланс», «Форма 2 «Звіт про фінансові результати» та «Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів». Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 №73, ці форми фінансової звітності зазнали змін, як формальних, так і сутнісних. До формальних змін форм фінансової звітності можна віднести введення нової нумерації рядків показників, суттєвими змінами стали оновлені назви показників. Такі зміни викликали необхідність доопрацювання методики розрахунку коефіцієнтів, що використовуються під час оцінки інвестиційної привабливості. Порівняльна характеристика розрахунку показників інвестиційної привабливості, що зазнали сутнісних змін, наведена в табл. 1.

Як вже зазначалося вище, підходи до оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства, які використовувалися раніше, поступово втрачають свою цінність. Сучасні потреби інвесторів передбачають необхідність проведення більш комплексного дослідження характеристик діяльності підприємства для якісної оцінки і розробки заходів з підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Тому вважаємо за доцільне до переліку традиційних показників додати групу показників кадрового потенціалу та групу показників інтелектуального капіталу (рис. 1).

Кадрова складова оцінки інвестиційної привабливості підприємства досліджувалась багатьма спеціалістами. Різні автори враховували показники обігу чисель-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика показників оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства

Показники, що характеризують рівень інвестиційної привабливості підприємства	
До 2012 року включно	З 2013 року
Група показників рентабельності	
1. Рентабельність продукції, %	
$R_{\Pi} = \frac{\text{фін. результат від осн. діяльності}}{\text{собів. продукції, адмін., збутові витрати}} \times 100$	$R_{\Pi} = \frac{\text{фін. результат від операційної діяльності}}{\text{собів. продукції, адмін., збутові витрати}} \times 100$
Група показників ділової активності	
1. Фондовіддача, грн / грн	
$f_0 = \frac{\text{виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічна вартість основних фондів}}$	$K_{\text{нос.}} = \frac{\Phi.1\text{ПВ (кварт.}_{4\text{кв.}}) [\text{р.1040 гр.1} + \text{р.3020 гр.1р.3040 гр.1}]}{\Phi.1\text{ПВ (міс.січ. груд.)р.1040 гр.1}}$
Група показників потенціалу цінних паперів	
1. Дивідендна віддача цінних паперів, %	
$DВЦП = \frac{\text{Загальна сума дивідендів} \times 100\%}{\text{Статутний фонд цінних паперів}}$	$DВЦП = \frac{\text{Витрачання на сплату дивідендів} \times 100\%}{\text{Статутний капітал}}$
2. Прибуток (збиток) на гривню статутного капіталу, грн / грн	
$\Pi_{1\text{грАК}} = \frac{\text{Чистий прибуток підприємства}}{\text{Статутний фонд цінних паперів}}$	$\Pi_{1\text{грАК}} = \frac{\text{Чистий прибуток підприємства}}{\text{Статутний капітал}}$
3. Коефіцієнт платоспроможності, %	
$K_{\text{ПЛАТ}} = \frac{\text{Загальна сума дивідендів} \times 100\%}{\text{Чистий прибуток підприємства}}$	$K_{\text{ПЛАТ}} = \frac{\text{Витрачання на сплату дивідендів} \times 100\%}{\text{Чистий прибуток підприємства}}$

ності, управлінські якості керівників, соціальну складову діяльності підприємства. Нами пропонується розглядати кадрову складову з позиції кваліфікації персоналу та рівня заробітної плати на підприємстві в порівнянні з підприємствами регіону (області) та галузі промисловості. У наслідку ми отримуємо: коефіцієнт кваліфікації, коефіцієнт регіонального рівня оплати праці та коефіцієнт галузевого рівня оплати праці.

Коефіцієнт кваліфікації будується на підставі аналітичних даних стосовно змін у кваліфікації персоналу підприємства протягом звітного періоду. Розрахунок здійснюється на основі відповідей на такі питання: Чи проводяться на підприємстві заходи з підвищення кваліфікації персоналу? Чи здійснюються заходи з перекваліфікації персоналу, навчання суміжним професіям? Чи залучаються до роботи підприємства наукові та науково-технічні кадри?

Позитивна відповідь на кожне питання оцінюється в 1 бал, негативна – 0 балів. Значення, яке визначається сумуванням скоригованих балів, і буде коефіцієнтом кваліфікації.

$$K_q = I_u \cdot 0,4 + I_r \cdot 0,4 + I_s \cdot 0,2, \quad (1)$$

де K_q – коефіцієнт кваліфікації;
 I_u – заходи з підвищення кваліфікації персоналу;
 I_r – заходи з перекваліфікації персоналу, навчання суміжним професіям;

I_s – заходи із залучення до роботи підприємства наукових та науково-технічних кадрів.

Оскільки основним мотиваційним інструментом для працівників вітчизняних підприємств була і залишається матеріальна складова, яка охоплює підвищення заробітної плати, можливість отримання різноманітних премій, бонусів тощо, включення регіональних та галузевих коефіцієнтів заробітної плати здійснюється для відображення більш повної картини кадрової складової при оцінці інвестиційної привабливості. Слід також зауважити, що вибір робітниками певного підприємства нерідко визначається на підставі аналізу середньої заробітної плати певної галузі, або певного регіону.

Коефіцієнт галузевого рівня оплати праці на підприємстві визначається відношенням середньої заробітної плати на підприємстві до величини середньої заробітної плати в галузі за звітний період.

Коефіцієнт регіонального рівня оплати праці на підприємстві визначається відношенням середньої заробітної плати на підприємстві до величини середньої заробітної плати в регіоні (області) за звітний період.

Іншу групу показників, що характеризує набагато менш досліджений і багатогранний потенціал інтелектуального капіталу, було сформовано на основі використаної у вітчизняній літературі класифікації інтелектуального капіталу, яка складається з таких складових:

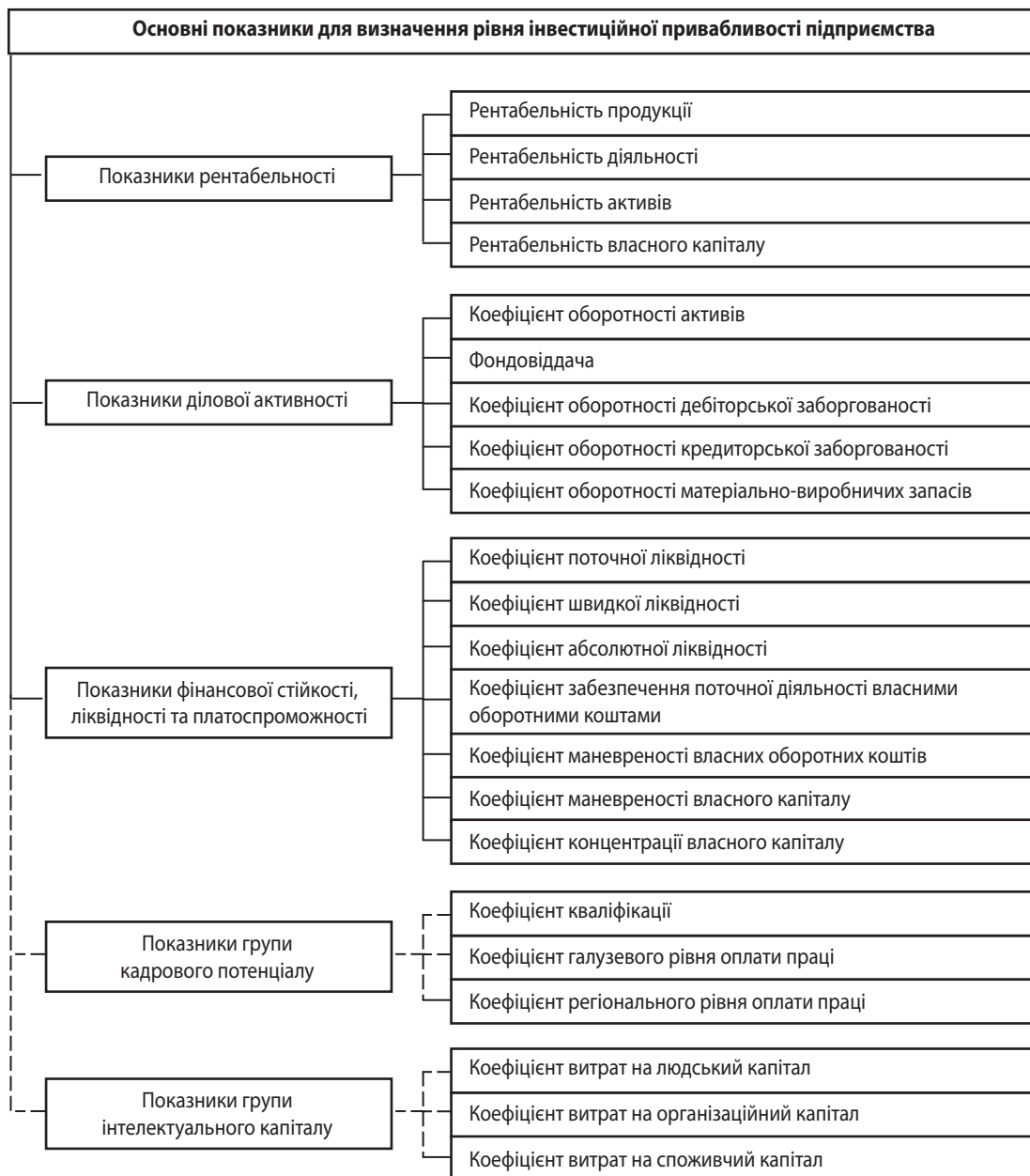

Рис. 1. Оцінка рівня інвестиційної привабливості підприємства

людський капітал, структурний капітал, споживчий капітал.

Питання інвестування інтелектуального капіталу підприємства розглядалися різними авторами, зокрема І. В. Левіна [6] розглядає різні аспекти інтелектуального капіталу, зокрема інституціональні умови відтворення інтелектуального капіталу в економіці, критерії розвитку інтелектуального капіталу та чинники формування економіки знань, пропонує напрями підвищення ефективності накопичення інтелектуального капіталу. О. В. Моліна [7] розглядає поняття інтелектуального потенціалу регіону та його структури, чинники, що перешкоджають формуванню та розвитку інтелектуального потенціалу регіону, організаційно-інституційні механізми його ефективного відтворення та накопичення. Т. С. Шаталова [8] розглядає

проблему регулювання регламентної підтримки розвитку інтелектуального потенціалу персоналу підприємства, основні передумови управління персоналом, наводить модель регламентної підтримки розвитку інтелектуального потенціалу персоналу підприємства. А. Д. Євсєєв [9] аналізує підходи різних науковців до вимірювання інтелектуального капіталу з визначенням їх переваг та недоліків. Зокрема, автор розглядає такі підходи, як Skandia Navigator, моніторинг нематеріальних активів, метод всеосяжної оцінки, метод вартісного ланцюжка, індекс інтелектуального капіталу, коефіцієнт Тобіна, метод «Interbrand», брокер технологій, модель Б. Лева «Value Chain Blueprint» та інші. Також автор зауважує необхідність створення узагальненої методики на основі всіх вищезазначених з метою створення інституту інтелектуального капіталу та підвищення

конкурентоспроможності економіки. Д. М. Ядранський [10] у своїх працях зауважував уточнення термінологічного апарату процесу обліку людського капіталу та встановлення механізму його зв'язку із вартістю підприємства у цілому. О. В. Захарова [11; 12] розглядає специфіку використання фінансових показників оцінки ефективності інвестування для оцінки інвестування в людський капітал. Р. Н. Лепа і Н. Ю. Ляшок [13] простежують специфіку інтелектуального капіталу з точки зору управління людським капіталом на промислових підприємствах. Авторами приділяється увага аналізу життєвого циклу промислових підприємств, на основі чого побудовано матрицю вибору управлінських рішень у системі управління людським капіталом за умов економічної кризи.

За загальноприйнятим підходом, інтелектуальний капітал являє собою вартість людського капіталу в організації, що виражається в нематеріальній формі, але призводить до створення більш високоцінного активу та підвищення балансової вартості підприємства. Як наведено на рис. 2, інтелектуальний капітал розподіляється на три основних групи: людський капітал, організаційний та споживчий. Людський капітал – це витрати на отримання працівниками знань, навичок; витрати на розвиток творчих здібностей, а також фінансування спроможності власників та наукомістких працівників відповідати вимогам і задачам компанії. Організаційний капітал – це витрати на програмні засоби ЕОМ, програмне забезпечення, бази даних, організаційну структуру, патенти, товарні знаки, а також всілякі організаційні механізми, які забезпечують продуктивність працюючих та функціонування компанії. Споживчий капітал – це витрати на рекламу, збут, поширення інформації про товар, так звані «представницькі витрати», витрати на зацікавлення майбутніх споживачів продукції підприємства, витрати на співпрацю з контрагентами.

Розвиток світової науки і економіки свідчить про зростаючу роль знань та інтелектуальних процесів у виробництві, поступовий перехід від капіталомісткого виробництва до більш інтелектуального, інноваційного виробництва. Вітчизняним підприємствам потрібно вивчати вдалий зарубіжний досвід управління інтелектуальним капіталом для створення високоякісної, сучасної та конкурентоспроможної продукції, з одного боку, та зменшенні витрат

та ресурсомісткості виробництва – з іншого, шляхом більш ефективного використання наявних ресурсів. Відповідно, пропонується впровадити у практику оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання низку показників, а саме: коефіцієнт витрат на людський капітал, коефіцієнт витрат на організаційний капітал та коефіцієнт витрат на споживчий капітал. Методика розрахунків цих показників наведена в табл. 2.

Внесення змін в методику розрахунку рівня інвестиційної привабливості підприємства вимагає змін розподілу вагомості показників з урахуванням двох нових груп. З розвитком економіки знань інтелектуальний капітал набуває особливої важливості, змінюючи наголос з витрат на виробництво на витрати для розвитку персональних знань та навичок працівників, зростання цінності технологічного та програмного забезпечення, відносин з контрагентами. В той же час, наприклад, нерозвиненість вітчизняного ринку цінних паперів призводять до зменшення вагомості показників, що характеризують потенціал цінних паперів. Отже, авторський розподіл вагомості шести груп показників оцінки інвестиційної привабливості здійснено таким чином: показники рентабельності – 0,1; показники ділової активності – 0,2; показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності – 0,2; показники потенціалу цінних паперів – 0,1; показники кадрової складової – 0,1; показники інтелектуального капіталу – 0,3.

Практичне застосування поданих груп показників у розрахунку рівня інвестиційної привабливості підприємства було апробовано на прикладі публічних акціонерних товариств хімічної галузі різних регіонів за методом групових коефіцієнтів, оскільки він має істотні переваги порівняно з класичними методами [14].

В межах проведеного дослідження були розглянуті окремі підприємства хімічної галузі в 2011, 2012 та 2013 роках: ПАТ «Стирол», ПАТ «Алчевськкокс», ПАТ «Запорожжкокс», ПАТ «Азот» та ПАТ «Рівнеазот». Початкові дані для розрахунку показників було отримано на основі форм фінансової звітності підприємств за 2011 – 2013 роки, статистичної інформації щодо рівня середньої заробітної плати по регіонах та по хімічній галузі та інформації щодо навчання, підготовки, перепідготовки кадрів і залучення

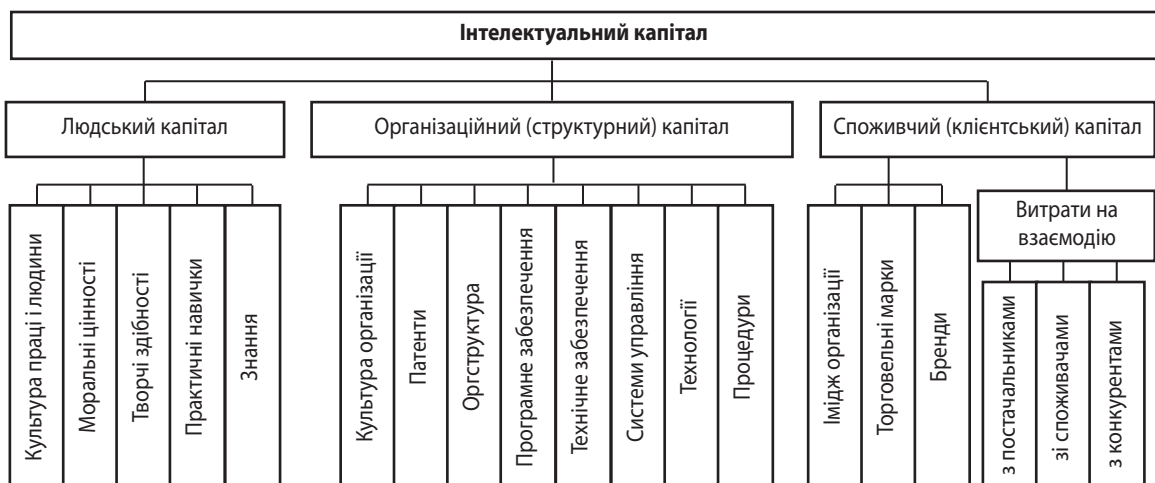

Рис. 2. Структура інтелектуального капіталу

Порядок розрахунку показників групи інтелектуального капіталу

Коефіцієнт витрат на людський капітал (Клк)	
Економічна сутність	Порядок розрахунку (на базі фінансової звітності, починаючи з 2013 року)
$K_{лк} = \frac{\text{Витрати на соціальні заходи}}{\text{Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг)}}$	$K_{лк} = \frac{\Phi 2 \text{ р.}2505}{\Phi 2 \text{ р.}2050}$
Коефіцієнт витрат на організаційний капітал (Корг.к)	
$K_{орг.к} = \frac{\text{Середньорічна вартість нематеріальних активів}}{\text{Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг)}}$	$K_{орг.к} = \frac{\Phi 1 \text{ р.}1010 \text{ гр.}3 + \Phi 1 \text{ р.}1010 \text{ гр.}4}{\Phi 2 \text{ р.}2050}$
Коефіцієнт витрат на споживчий капітал (Кспож.к)	
$K_{спож.к} = \frac{\text{Витрати на збут продукції}}{\text{Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг)}}$	$K_{спож.к} = \frac{\Phi 2 \text{ р.}2150}{\Phi 2 \text{ р.}2050}$

до виробництв наукових та науково-технічних фахівців. Розмір середньої заробітної плати в хімічній галузі та по регіонах, в яких розташовані та функціонують вищезазначені підприємства, розміщено в табл. 3. Результати оцінки інвестиційної привабливості підприємств, здійсненої на основі використання методу узагальнюючих групових коефіцієнтів, наведено в табл. 4.

Отримані результати комплексно характеризують рівень інвестиційної привабливості підприємств, враховуючи широкий спектр показників як з точки зору охоплення різних сторін функціонування підприємства, так і з точки зору великого часового інтервалу проведення дослідження.

Висновок. Всебічне врахування специфіки розвитку вимог ринкової економіки, а також змін сучасного законодавства є запорукою високих результатів економічної діяльності як інвесторів, так і підприємств-реципієнтів. Запропоновані у статті заходи з використання діагностичних інструментів, що характеризують стан кадрового потенціалу і ефективності використання інтелектуального капіталу, а також адаптація існуючих методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства згідно з поточними загальними вимогами до фінансової звітності дозволять суттєво покращити можливість реально оцінити наявний стан потенційного об'єкта капіталовкладення. В той же

Таблиця 3

Середня заробітна плата підприємств хімічної галузі та окремих регіонах за 2011 – 2013 роки, грн

Показник/Рік	2011	2012	2013
Середня заробітна плата хімічної галузі, грн	3175	3802	3632
Середня заробітна плата окремих регіонів, грн:			
Донецька обл.	3085	3511	3762
Луганська обл.	2746	3097	3342
Запорізька обл.	2610	2932	3148
Черкаська обл.	2158	2512	2689
Рівненська обл.	2215	2583	2847

Таблиця 4

Узагальнюючий рейтинговий показник підприємств за 2011 – 2013 роки

Підприємства	Загальний рейтинг підприємств			Узагальнюючий рейтинговий показник	Ранг підприємства згідно з узагальнюючим рейтингом
	2011	2012	2013		
ПАТ «Стирол»	0,5880	0,4951	0,5284	0,5272	2
ПАТ «Алчевськкокс»	0,5289	0,6444	0,3699	0,4923	3
ПАТ «Запорожкокс»	0,3980	0,6545	0,5901	0,5795	1
ПАТ «Азот»	0,4899	0,5441	0,5856	0,4439	5
ПАТ «Рівнеазот»	0,5479	0,5739	0,5775	0,4747	4

час, існує ряд характеристик діяльності підприємства, які в опрацьованих методиках аналізуються опосередковано. В першу чергу, це кредитна історія підприємства, вплив галузевих і регіональних тенденцій на рівень привабливості конкретного суб'єкта господарювання. Тому в подальших дослідженнях необхідно приділити увагу розширенню переліку груп показників, що характеризують рівень інвестиційної привабливості підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тхор О. С. Дослідження методологічного апарату оцінки інвестиційного клімату під час аналізу інвестиційної привабливості підприємства / О. С. Тхор, В. В. Гуревич // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 3. – С. 198 – 201.
2. Кац О. А. Інструменти розвитку інвестиційної привабливості підприємства АПК / О. А. Кац // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – Т. 2, № 196. – С. 34 – 36.
3. Кобушко І. М. Науково-методичний підхід до визначення кількісної характеристики рівня привабливості інвестиційних інструментів / І. М. Кобушко // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 7 – 8. – С. 57 – 60.
4. Васильченко О. Р. Іміджева політика й інвестиційна привабливість старопромислових регіонів в умовах фінансової кризи / О. Р. Васильченко, А. С. Толстих // Управління економікою: теорія та практика : зб. наук. праць. – Донецьк : ІЕП НАНУ, 2010. – С. 221 – 231.
5. Волощенко Л. Особливості державного регулювання інвестиційної привабливості ринку цінних паперів в Україні / Л. Волощенко, Ю. Воротнікова // Схід. – 2012. – № 1 (115). – С. 30 – 35.
6. Левіна І. В. Інституціональні умови відтворення інтелектуального капіталу / І. Левіна // Схід. – 2011. – № 7 (114). – С. 41 – 44.
7. Моліна О. В. Інтелектуальний потенціал регіону як джерело та міра його інноваційності / О. В. Моліна // Проблеми науки. – 2012. – № 5. – С. 9 – 15.
8. Шаталова Т. С. Инновационная парадигма развития интеллектуального потенциала персонала предприятий / Т. С. Шаталова, О. С. Гугля // Соціально-економічні проблеми сучасності та концепція сталого розвитку в Україні та світі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2014. – Ч. 2. – С. 112 – 116.
9. Євсєєв А. Д. Методологічні аспекти оцінки вартості інтелектуального капіталу / А. Д. Євсєєв // Економіка промисловості. – 2012. – № 3 – 4. – С. 336 – 345.
10. Ядранський Д. М. Облік людського капіталу: відповідь на виклики сучасності / Д. М. Ядранський // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 1 – 2. – С. 21 – 23.
11. Захарова О. В. Особливості оцінки інвестування у людський капітал на рівні підприємства / О. В. Захарова // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1 (21). – С. 56 – 60.
12. Захарова О. В. Визначення та діагностика ризику інвестування у людський капітал / О. В. Захарова // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 219. – С. 35 – 38.
13. Лепа Р. Н. Принятие решений в системе управления человеческим капиталом промышленных предприятий в кризисных условиях / Р. Н. Лепа, Н. Ю. Ляшок // Економіка промисловості. – 2012. – № 3 – 4. – С. 308 – 315.
14. Хобта В. М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах : монографія / В. М. Хобта; [НАН України; Інститут економіки промисловості; МОН України; ДонНТУ]. – Донецьк, 2005. – 343 с.

REFERENCES

- Kats, O. A. "Instrumenty rozvytku investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemstva APK" [Tools of investment attractiveness of AIC]. *Kultura narodov Prychernomoria* vol. 2, no. 196 (2011): 34-36.
- Kobushko, I. M. "Naukovo-metodychnyi pidkhd do vyznachennia kilkisnoi kharakterystyky rivnia pryvablyvosti investytsiinykh instrumentiv" [Scientific and methodical approach to determine the quantitative characteristics of attractiveness of investment instruments]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 7-8 (2012): 57-60.
- Khobta, V. M. *Aktyvizatsiia i pidvyshchennia efektyvnosti investytsiinykh protsesiv na pidpryemstvakh* [Activation and efficiency of investment processes in enterprises]. Donetsk, 2005.
- Levina, I. V. "Instytutsionalni umovy vidtvorennia intelektualnogo kapitalu" [Institutional conditions of reproduction of intellectual capital]. *Skhid*, no. 7 (114) (2011): 41-44.
- Lepa, R. N., and Liashok, N. Yu. "Priniatie reshenyi v sisteme upravleniia chelovecheskim kapitalom promyshlennykh predpriaty v krizisnykh usloviiah" [Decision-making in the management of human capital industry in crisis]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 3-4 (2012): 308-315.
- Molina, O. V. "Intelektualnyi potentsial rehionu iak dzherelo ta mira ioho innovatsiynosti" [The intellectual potential of the region as a source of innovation and measure it]. *Problemy nauky*, no. 5 (2012): 9-15.
- Shatalova, T. S., and Guglia, O. S. "Innovatsionnaia paradigma razvitiia intelektualnogo potentsiala personala predpriaty" [Innovative development paradigm of the intellectual potential of personnel of enterprises]. *Dnipropetrovsk: Perspektyva*, 2014. 112-116.
- Tkhor, O. S., and Hurevych, V. V. "Doslidzhennia metodolohichnogo aparatu otsinky investytsiynogo klimatu pid chas analizu investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemstva" [Research methodological apparatus investment climate in the analysis of investment attractiveness]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 3 (2011): 198-201.
- Voloshchenko, L., and Vorotnikova, Yu. "Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання investytsiinoi pryvablyvosti rynku tsinnykh paperiv v Ukraini" [Features of state regulation of investment attractiveness of the stock market in Ukraine]. *Skhid*, no. 1 (115) (2012): 30-35.
- Vasylychenko, O. R., and Tolstykh, A. S. "Imidzheva polityka i investytsiina pryvablyvist staropromyslovykh rehioniv v umovakh finansovoi kryzy" [Image policy and investment attractiveness of old industrial regions during the financial crisis]. In *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka*, 221-231. Donetsk: IEP NANU, 2010.
- Yevsieiev, A. D. "Metodolohichni aspekty otsinky vartosti intelektualnogo kapitalu" [Methodological aspects of assessing the value of intellectual capital]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 3-4 (2012): 336-345.
- Yadranskyi, D. M. "Oblik liudskoho kapitalu: vidpovid na vyklyky suchasnosti" [Accounting for human capital: response to new challenges]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 1-2 (2012): 21-23.
- Zakharova, O. V. "Osoblyvosti otsinky investuvannia u liudskiy kapital na rivni pidpryemstva" [Features valuation of investment in human capital at the enterprise level]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1 (21) (2012): 56-60.
- Zakharova, O. V. "Vyznachennia ta diahnozyka ryzyku investuvannia u liudskiy kapital" [Definition and diagnosis of the risk of investing in human capital]. *Kultura narodov Prychernomoria*, no. 219 (2012): 35-38.